

Stockholm, 2024.03.25

Remissvar på promemorian Aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder

Sveriges Arkitekter är ett fackförbund och en intresseorganisation som driver Sveriges arkitekters gemensamma frågor – från studietiden och genom hela yrkeslivet. Vi står upp för arkitekternas arbetsvillkor och driver kårens intressen för att åstadkomma vackra, hållbara och välfungerande livsmiljöer. Vi har över 14 000 medlemmar och ansluter cirka 90 procent av alla yrkesverksamma arkitekter i Sverige.

Sveriges Arkitekter anser att aktsamhet vid genomförandet även ska omfatta aktsamhet om natur- och kulturvärden samt resurser

Sveriges Arkitekter är positiva till att aktsamhet vid genomförandet kommer till uttryck i plan- och bygglagen.

Vi ser att det också finns behov av aktsamhet om natur- och kulturvärden när bygg, rivnings- och markåtgärder planeras och utförs då dessa riskerar att skadas, i värsta fall på ett irreparabelt sätt, under genomförandeprocessen. Krav på aktsamhet om resurser är kritiskt för att minska branschens klimatpåverkan. Även dessa värden bör därför skyddas inom ramen för aktsamhet vid genomförandet.

Aktsamhet om personer och egendom

Sveriges Arkitekter är positiva till att krav på aktsamhet vid genomförandet av bygg-, rivnings- och markåtgärder införs i plan- och bygglagen.

Vi anser att det är prioriterat att det finns krav på att åtgärder vidtas för att skydda boende och brukare mot skador, både mot direkta skador, olyckor och sjukdom som mot långsiktiga skador.

Aktsamhet om naturvärden

Av Boverkets byggregler framgår att markarbeten kan ge sekundära effekter, till exempel vattenbrist och biologisk nedbrytning (2:4 BBR). Av promemorian framgår att föreskriftsrätt för aktsamhet vid markarbeten omfattas av förslaget.

Vi ser att det finns anledning att uppmärksamma att oaktsamma markarbeten även kan ha påtagliga direkta effekter på naturvärden. Ovarsamma schakter,

bergschakt och masshantering har stor påverkan på helheten i den byggda miljön. Oaktsamt gjorda upplag respektive oaktsam byggtrafik kan orsaka kompaktering och störning av markens jordprofil och negativt påverka dess framtida förmåga att infiltrera dagvatten, dess kapillära egenskaper samt markens sammantagna gynnsamhet för framtida vegetation och djurliv. Oaktsamhet vid grävning, ovarsam körning med kranbilar och andra maskiner och upplag i rotzon kan också orsaka skador på träd och rotsystem. Den här typen av skador kan i värsta fall vara irreparabla.

Vi anser därför att även aktsamhet vid genomförandet ska omfatta naturvärden.

Aktsamhet om kulturvärden

Skydd för kulturvärden kommer till uttryck bland annat i förbudet mot förvanskning (8 kap. 13 § PBL) och kraven på underhåll och varsamhet (8 kap. 14 § PBL). Ändringar och tillägg ska göras varsamt så att bland annat befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas (2 kap. 5 § och 8 kap. 17 § PBL).

Av 10 kap. 7 § PBL framgår att kontrollplanen ska ha den utformning och detaljeringsgrad som behövs bland annat för att säkerställa att förbudet mot förvanskning följs och kraven på varsamhet uppfylls.

Vi ser att det finns anledning att även uppmärksamma att oaktsamhet vid genomförandet kan påverka kulturvärden negativt. Det kan exempelvis handla om oaktsamhet vid genomföringar för installationer där listverk och utsmyckning skadas. Det kan handla om oaktsamhet om inredning och golv när åtgärder i tak görs och fallande verktyg och byggmaterial riskerar att skada känsliga detaljer. Det kan handla om oaktsam rivning av byggnadsdelar där angränsande byggnads- och inredningsdetaljer kommer till skada. I värsta fall kan skadorna vara irreparabla.

Vi anser därför att även aktsamhet vid genomförandet ska omfatta kulturvärden.

Aktsamhet om resurser

Av en klimatdeklaration för nya byggnader ska uppgifter om klimatpåverkan från byggnaden omfatta bygg- och installationsprocessen i byggproduktionskedet (8 § lagen om klimatdeklaration för byggnader).

Boverket bedömer i sin rapport Kartläggning av fel, brister och skador inom byggsektorn (rapport 2018:36) att de sammanlagda fastighetsekonomiska

kostnaderna för åtgärdskostnader samt kostnader knutna till ineffektiv resursanvändning uppgå till 59–73 miljarder kronor per år. Byggbranschen genererade år 2020 14,6 miljoner ton bygg- och rivningsavfall. Efter gruvnäringen är byggbranschen den bransch som genererar mest avfall i Sverige. (Källa: Naturvårdsverket)

Vi anser att det är kritiskt för att minska klimatpåverkan från byggsektorn att på alla sätt begränsa ineffektiv resursanvändning vid alla bygg, mark- och rivningsåtgärder.

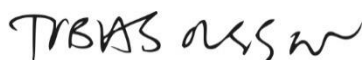
Ett sätt är att vid planering av bygg-, rivnings- och markåtgärder ha perspektivet aktsamhet om resurser. I planeringskedet optimeras då exempelvis betongleveranser och rätt installationsprodukter beställs från början. Det kan vid genomförandet handla om att ta tillvara hela byggmaterialet och inte slänga delar av funktionsdugligt material för att det är "enklast för stunden".

Återbruk och ett cirkulärt perspektiv på byggande bör genomsyra hela plan- och byggregelverket. Vi anser därför att aktsamhet vid genomförandet också ska omfatta aktsamhet om resurser.

Aktsamhet är ett helhetsansvar

Natur- och kulturvärden är centrala allmänna intressen i plan- och byggregelverket. Ovarsamma markarbeten/masshantering i kombination med ökad skyfallsfrekvens kan vidare få allvariga konsekvenser för såväl byggaren som närliggande fastigheter.

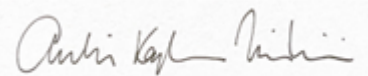
Vi anser avslutningsvis att aktsamhet under byggprocessen handlar om många och sammankopplade aspekter vid genomförandet av plan-, bygg- och rivningsåtgärder och att det ska återspeglas i regleringen om aktsamhet vid genomförandet.

Tobias Olsson
Förbundsdirektör

Margareta Wilhelmsson
Samhällspolitisk chef

Anki Kaplan Wikström
Samhällspolitisk utredare